

Texnologiya insanı əvəz etməkdən çox ona yeni fürsətlər açmaq üçündür

İKT-nin yaratdığı yeniliklərin səsi Azərbaycanda da eşidilir

Texnologiya hər gün ən azından bir addım zamandan önə keçib dünyanı dəyişdirir. İnsan isə bu dəyişimin mərkəzində olmağa məhkumdur, yoxsa zamandan geri qalacaq. Əslində, bu mümkün də deyil. Çünki texnologiya həyatımızın hər sahəsinə sirayət edib - cibimizdəki telefondan tutmuş evdəki elektrik süpürgəsinə, xəstəxanalardakı robot cərrahlardan kosmosa qədər.

Bəs dünən ağılımıza gəlməyən, bu gün başımıza gələn bu dəyişimlərdə insanın yeri hardadır?

Əvvəllər həmin yer insanın fiziki gücündən asılı idi. Sonra zaman dəyişdi. Bu güc elmlə, biliklə, savadla ölçülməyə başladı. İndi isə meydan süni intellektindir. Amma bütün hallarda mərkəzdə insan və onun zəkasıdır. Robotlara düşünməyi kim öyrədir? Rəqəmlərlə danışan sistemlərin arxasında kimin beyni dayanır? Məlumatı informasiyaya, informasiyanı isə bilik halına kim gətirir?

Texnologiya bizə rahatlıq gətirib. Bir vaxtlar saatlarla vaxt sərf etdiyimiz işlər indi bir düyməyə toxunuşla həll olunur. Günlərlə, aylarla gözlədiyimiz məlumatı saniyələr içində əldə edirik. Evdən çıxmadan alış-veriş edir, dünyanı virtual olaraq gəzir, uzaqdakı yaxınlarımızla görüntülü danışa bilirik. Fabriklər, zavodlar robotlaşıb, bank əməliyyatları elektronlaşıb, təhsil internetin imkanları ilə sərhədsiz olub. Bütün bunlar təbii ki, çox yaxşıdır.

Bununla belə bir fikir formalaşmağa başlayıb ki, texnologiya inkişaf etdikcə işsizlik artır. Halbuki bu belə deyil, informasiya və kommunikasiya texnologiyaları (İKT) bəzi peşələri yox etsə də, əvəzində yenilərinə yaradıb - süni intellekt və kibertəhlükəsizlik mühəndisi, data analitiki, veb-saytların, mobil tətbiqlərin və proqramların istifadəçiyə rahat və estetik görünməsi, eyni zamanda funksional işləməsi üzərində çalışan mütəxəssis, rəqəmsal marketoloq, robot texnikası üzrə texnik və s. Bunlar

sadəcə başlanğıcdır. İKT-nin açdığı yollar saysız-hesabsızdır, əsas məsələ bu yollarda necə və hansı biliklərlə addımladığımızdır.

Əslində, texnologiya heç nəyi bizim əlimizdən almır, sadəcə yaradıcı olmaq üçün fürsət verir, tənbeli kənarlaşdırır, bacarıqlını irəli çəkir. Artıq biz gücümüzü qollarımızda yox, beynimizdə, ideyalarımızda axtarmalıyıq. İndi bir ölkənin zənginliyi onun yeraltı və yerüstü sərvətində deyil, insan potensialında axtarılır. Elm adamları, mühəndislər, müəllimlər, həkimlər həm texnologiyanın istehlakçısı, həm də yaradıcısıdır. Texnologiya insanı kənarlaşdırmaq üçün yox, onu gücləndirmək üçün var və bu gücdən istifadə etməyi bacarmaq üçün çalışmaq lazımdır. Çünki texnologiya maşın olsa da, sükani insanın əlindədir.

Bütün bu dəyişikliklərin fonunda bir həqiqət aydın görünür: gələcək çox da uzaq deyil, o, sürətlə formalaşır, artıq başlayıb da deyə bilərik. Elə buna görə texnologiyaların müzakirəsi yalnız elm adamları və mühəndislərlə yanaşı, bütövlükdə cəmiyyətin diqqət mərkəzindədir. Bununla bağlı müxtəlif platformalarda aparılan dialoqlar, keçirilən forumlar və konfranslar xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Belə təşəbbüslərdən biri də bu günlər baş tutub. Bu, İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində fəaliyyət göstərən Dördüncü Sənaye İnqilabının Təhlili və Koordinasiya Mərkəzinin (4SİM) təşkilatçılığı ilə keçirilən "Sənaye 4.0 Forumu - Gələcəyin sənayesi: Texnologiya və insan gücü" adlı beynəlxalq forum idi.

Beynəlxalq tədbirdə diqqətə çatdırılıb ki, hazırda gündəlik həyatımıza sirayət edən texnoloji anlayışlar, yəni süni intellekt, data idarəetməsi, robototexnika, əşyaların interneti və bulud texnologiyaları sadəcə texniki yeniliklər deyillər, həm də global iqtisadiyyatın damarlarında axan yeni qan, yeni nəfəsdır. Onlar ənənəvi inkişaf modelərini arxada qoyur, yeni reallıqlar formalaşdırır. Bu dəyişikliklərin səsi

Azərbaycanda da eşidilir. Ölkəmiz həmin global çağırışlara biganə qalmır, əksinə, onları fürsətə çevirməyə çalışır. Son illər ərzində sənaye və texnologiya parklarının yaradılması, rəqəmsal iqtisadiyyatın ölkənin sosial-iqtisadi inkişaf strategiyasında əsas istiqamət kimi müəyyənləşdirilməsi, habelə 4SİM Azərbaycan Mərkəzinin fəaliyyətə başlaması və rəqəmsallaşmayönlü təşəbbüslər böyük transformasiyanın, yəni köhnə sistemin yenisi ilə əvəz olunmasının təzahürləridir.

Forumda 4SİM-in icraçı direktoru Fəriz Cəfərov, METAK şirkətinin təsisçisi Alik Kərimov, "Azerfloat" şirkətinin baş direktoru Emil Həsənov, STP şirkətlər qrupunun baş icraçı direktoru vəzifəsini icra edən Ələkbər Abbaslı, beynəlxalq ekspert Andres Kadoska, MEXT Texnologiya Mərkəzinin rəhbəri Efe Erdem, "Honeywell" şirkətinin regional meneceri Oktay Başer, Qəter İnkişaf Bankının KOB-ların inkişafı üzrə icraçı direktoru Hamad Salem, SOCAR-ın Əməliyyat satınalması və təchizat departamentinin rəis müavini Elçin Musayev çıxış edərək öz təcrübələrini, baxış bucaqlarını və tövsiyələrini bölüşüblər. Süni intellektdən tutmuş rəqəmsal istehsalat modellərinə, sənaye avtomatlaşdırmasından kadr hazırlığına qədər geniş spektrdə məsələlər müzakirə olunub. Tədbir yalnız hazırkı vəziyyəti qiymətləndirməyi deyil, həm də gələcəyə hansı texnoloji bilik və bacarıqlarla getməyin vacibliyini ortaya qoyub.

İndi texnoloji yeniliklər bizdən onu izləməyi deyil, fəal iştirakçı olmağı da tələb edir. "Sənaye 4.0 Forumu - Gələcəyin sənayesi: Texnologiya və insan gücü" məhz bu çağırışlara cavab axtaran bir platforma oldu. Tədbirdə səslənən fikirlər, paylaşılan təcrübələr və irəli sürülən təşəbbüslər göstərdi ki, texnologiya insanı əvəz etməkdən çox, ona yeni fürsətlər açmaq üçündür.

**Züleyxa ƏLİYEVA,
"Azərbaycan"**